

נולד ב - 27.10.1923

נפטר ב - 14.3.2019

בן לשמואל ומלכה אהרוני

היה נשוי לרחל טננבום

אב ליורם יעל ומיכל

קראה זיוה עורי

אריה אהרוני נולד בשנת 1923, בעיר אודסה, שהייתה אז חלק מברית המועצות. אביו, שמואל, היה אסיר ציון, יושב בבית הסוהר וגורש לגלות על ידי השלטון הקומוניסטי, לכפר נידח באוקראינה. מלכה, אמו של אריה, הצטרפה אליו יחד עם שני ילדיה הקטנים, אריה וחביבה. אריה נצר בלבו את ימי הגלות. את הנסיעה הקשה ברכבת, את הבקתות העלובות בכפר, את המחסור באוכל, את עבודתה הקשה של אמו לפרנסת המשפחה, את הזקנים שהתקשו להאמין כי הצאר יכול למות כאחד האדם ואת הילדים שכבר הכריזו כי אלוהים מת.

בשנת 1931, קיבלה המשפחה היתר לעלות ארצה. עד אז הם דיברו ביניהם רוסית, אולם מהיום הראשון על סיפון האנייה שהפליגה לארץ ישראל, הודיעו ההורים לילדיהם כי מעתה הם מדברים ביניהם עברית בלבד. אריה, שהיה בן 7, קיבל את הדרישה כמובנת מאליה והרוסית הודחקה ונשכחה ממנו כביכול. עם עלייתה, השתכנה המשפחה בצריף בתל אביב, שעליו כתב אריה בספרו האוטוביוגרפי כך: "הצריף שבו התגוררנו חסר סידורים סניטריים אלמנטריים. בית שימוש – בור חפור בחצר, ברז המים בחוץ, התאורה בלילות – עששית נפט, הבישול – בפתיליה ובפרימוס, הרחצה בחורף – חימום פח מים על גבי הפרימוס ויציקה על הגוף בספל פח גדול. מקירות הצריף נשקפה אפוא הדלות, אך דבר אחד נמצא לו איכשהו תמיד תקציב: ספר עברי. כי הספר – ביטוי לנשמה היתרה. וכשאין ספר, אין שכינה בבית".

בתל אביב, בגיל 9, הצטרף אריה לתנועת השומר הצעיר, אל גדוד השדה צפון. תנועת הנוער הייתה עולם ומלואו: סביבה חברתית, טיולים ברחבי הארץ, התוודעות לצינונות, לסוציאליזם ולאחוות העמים, אימונים בהגנה. אלא שהשייכות לעולם המופלא הזה נגדעה בסוף כיתה ט'. הוריו, שמואל ומלכה, שחיכו זמן רב לזכות להתיישב כחקלאים בארץ, הצטרפו אל מקימי יישוב חומה ומגדל – בית יוסף, בעמק בית שאן. הפרידה מחברי גדוד השדה הייתה קשה. אריה ואחותו חביבה היו שני חברים מרכזיים בגדוד. חבריהם באו לבקר אותם מדי שבוע בבית יוסף הרחוקה.

בערבי שבת, חיפשו קן של השומר הצעיר לקיים בו פעולה. הקן הקרוב ביותר נמצא בבית אלפא. אריה, חביבה ואורחיהם מתל אביב, נסעו אליו מדי שבוע, ברכבת העמק. כך נוצר הקשר הראשוני עם הקיבוץ, שבוגרי גדוד השדה יצטרפו אליו בעתיד כהשלמה. כעבור שנה החליטה המשפחה לחזור לתל אביב. אריה לא סיים מעולם 12 שנות לימוד. בהיות הוא וחבריו באמצע כיתה י"א, התברר שאין די מדריכים לתנועת השומר הצעיר. רוב חברי גדוד השדה עזבו את לימודיהם והקימו בתל אביב קומונה עצמאית, שפרנסה את עצמה ביום והדריכה בתנועה, בערבים ובלילות. דינה ומרים, מבנותיה הראשונות של בית אלפא, הצטרפו אף הן לקומונה זו. כך התהדקה הברית בין הקיבוץ לגדוד השדה. חברי הקומונה חלמו על הקמת קיבוץ עצמאי, אך מוסדות התנועה כפו עליהם את השלמת קיבוץ בית אלפא. אריה וחברו מגדוד השדה, תיאודור הולדהיים, נתנו ביטוי לקונפליקט זה באופרה שחיברו – שדיסטה. מאז המשיך אריה לתרום רבות לתרבות הקיבוץ: כתב תמלילים ליצירות מוסיקליות של תיאודור ושל שלמה יפה ולשיריו של נחצ'ה היימן.

היה מיוזמי הקמת בית העם. אחת מתרומותיו התרבותיות המשמעותיות הייתה מיסוד חג העלייה על הקרקע של הקיבוץ ב"ג חשוון, כחג שנתי. אריה שירת בפלמ"ח כקצין החינוך של חטיבת הנגב. בקיבוץ, עבד במדגה, בפרדס, במכבסה ובקב-קור. היה מזכיר קיבוץ ומילא תפקידים רבים אחרים. במקביל החל ללמוד מחדש רוסית, נזכר ביידיש שלמד ברחוב התל אביבי של שנות השלושים, וחזר אל אהבת הספרות, שספג בבית הוריו. הוא החל לתרגם לעברית יצירות ספרותיות רבות מרוסית, מידיש ומאנגלית. עיקר פועלו הספרותי הוא תרגום מידיש לעברית, שלם ונאמן למקור, של כל כתבי שלום עליכם. אריה היה איש שמאל מובהק, שמיד אחרי מלחמת ששת הימים, כבר חזה את האסון שהביאה על עצמה מדינת ישראל בעקבות הכיבוש. על כך זכה לגינויים מקרובים ורחוקים, שחלקם, ברבות הימים הודו שצדק וביקשו את סליחתו. אריה היה נשוי במשך 70 שנה לרחל, שותפתו הנאמנה ליצירה ולבניית המשפחה: שלושת ילדיהם – יעל, יורם ומיכל, שמונת הנכדים ושני הננים. כאשר הנכדים ראינו אותו לעבודת השורשים ושאלו אותו מה הוא ההישג החשוב ביותר שלו – הוא ענה: הקמת המשפחה עם רחל. נפרדים ממך אריה, כאן למרגלות הגלבוש שלנו, אך פועלך הרב בתחום הספרותי ישאר לנצח- לדורי דורות.

יהי זכרך ברוך
זיוה עורי

כתבה רחל

ביום רביעי בלילה נפרדת מאתנו, אריה, לאחר שנים לא מעטות של סבל. באורך רוח נשאת את כאביך, אבל לא את המכה הכואבת מכול עבורך, את אובדן מאור עיניך, שבעטיו חשת שניטל ממך הרבה מטעם חיך. היית ונשארת צלול. את צלילות דעתך, שהייתה תמיד חדה וחריפה, לא איבדת עד אחרון רגעך אריה, אינני נפרדת ממך, כי כפי שאמרת פעם בהספד לחבר קרוב, אין אדם נפרד מרצונו מזיכרונו. וישותך, אריה, היא חלק נכבד מזיכרוני ומישותי. מי כמוני יודעת כמה קשה, קשה מאוד להיות יוצא דופן. ואתה, שעשית רבות בחיך, ובתחומים רבים ושונים, מעולם לא פעלת לפי הכלל "אחרי רבים להטות." תמיד שמרת על עצמאות רוחנית והיית נאמן לאמת הפנימית שלך. לא ויתרת עליה מעולם, ולא נרתעת מלהשמיעה ברבים ולהיאבק עליה בעקשנות, גם כשקולך היה קול בודד שעורר עליך לא פעם זעם. ולא רק בתחום הפוליטי שתמיד שמרת בו על עצמאות מחשבתית, אפילו כשהוקיעו אותך על כך, אלא גם בתחום הספרות, כשהיה ברור לך, שאתה חייב לצאת כנגד המוסכמות, כי אין בהן אמת מעולם לא נרתעת כשהטיחו בך "מי שְׁמַךְ?" אתה, שלא היה לך תואר של פרופסור. כי התואר לא היה חשוב בעיניך, כשהמהות נראתה לך שגויה. ומעל לכול, היית מה שקרוי בידייש, השפה שאהבת, "מענטש." ותעיד על כך משפחתך האוהבת, ילדיך, נכדיך וניניך שזכו לליטוף ידיך, ויעידו על כך חבריך הקרובים. כשנפרדתי ממך אמרת לי פשוט "שלום". מילה אחת פשוטה שהיא עולם ומלואו לאחרונה חזרתי וקראתי שיר שתרגמת מרוסית, אשר לא כדרכך בתרגום, לא היית נאמן בו לגמרי למקור, אלא הייתה זאת מעין וריאציה משלך על רוח השיר המקורי שדיברה אל לבך. אני רוצה לקרוא אותו בהלווייתך. לא ציינת את שמו של מחבר השיר, אלא פתחת אותו במילים "אמר המשורר":

האנשים משולים לכוכבי לכת,
כוכב כוכב ויחודו, ואין כוכב דומה לעמיתו"
איש איש ועולמו שלו – הרף רגעו המופלא שאין דומה לו
ושעת אַיִמה שלו שאין לה אחות
ובמות האיש – לוקח הוא עמו גשם ראשון שלו
שמש ראשונה שלו
קַרְב ראשון שלו –

כן כל זה לוקח הוא עמו
נשארים אמנם נדבך שבנה
שביל שסלל, עץ שנטע
– אמנם הרבה מפועלו דינו להיוותר
ואולם משהו גדול כל כך ויקר שאין תמורה לו
מסתלק ללא שוב
לא אנשים מתים, כי עולמות

רחל אהרוני

דברי מיכל יעל ויורם

אבא שלנו

את הנוכחות שלך אי אפשר לפספס. גבוה וזקוף, יפה תואר, רעמה כסופה וכריזמה שממגנטת אליה את הסובבים. הצלחת לגרום לנו להאמין שהעולם הזה סובב סביב רוח האדם הנשגבת – סביב היופי שבשפה, בציור ובמוסיקה. האמנת ברוח האדם, בחברות ובאהבה. מעולם לא התברגנת – מותגים וטכנולוגיה ממך והלאה. שומר את הטלפון הנייד בקופסת משקפיים עם גומייה ומוציא אותו רק כדי להתקשר לאימא מהאוטובוס מעפולה שתרד לאסוף אותך משער הקיבוץ בקלנועית היית האדם המורד, שכל מכשול רק נוסך בו רוח קרב ותעוזה. היית האדם היוצר, במשמעת ברזל ובלהט. היית האדם האוהב, באותו להט וברוך. נהגת לצטט באוזנינו בית משירי מכות מצרים של אלתרמן (שידעת בעל פה כמעט את כל שיריו, כמו שירים של הרבה משוררים אחרים כי בעולם נוצץ של חרב ושל כסף נשב תקוות דורות כרוח בְּעַלְמֵי עָלְי עַפְרָה נַחְשֵׁי שֶׁל אַהֲבָה וְעַצֵּב נִוֹלַדֵּת הַיָּא בְּלִיל צִירִים וְחַבְלִים וְכָל עוֹד לֵב אֶחָד יִשְׁמֹר לָהּ בְּרִית וְקָצֵב אוֹיְבֵיהָ עוֹד יִשְׁבוּ כְּמוֹ אֶל גַּחְלִים אַבָּא, לֹא הִסְכַּנְתָּ עִם הָעוֹלָם הַנוֹצֵץ שֶׁל הַכֶּסֶף וְהַחֶרֶב לְבָרְךָ זָכַר תַּמִּיד אֶת תְּקוּוֹת הַדּוֹרוֹת שֶׁנִּוֹלַדְהוּ מֵאַהֲבָה וְעַצֵּב. וְכָל עוֹד פִּי עֵם לְבָרְךָ, יִשְׁבוּ אוֹיְבֵי הַתְּקוּוֹה הַזֶּה כְּמוֹ עַל גַּחְלִים אַבָּא, הַלּוּאֵי שֶׁהִיָּה לָנוּ חֲלִיקֵיךָ מֵהָאֲמוּנָה הַיּוֹקֵדֵת שֶׁלְךָ. אַבְּל אֶת תְּקוּוֹת הַדּוֹרוֹת הַחֲרִישִׁית, הַנוֹשֶׁבֶת כְּמוֹ רוּחַ בְּעַלְמֵי, נִנְסָה לְשִׁמּוֹר יַחַד אֶתְךָ אִימָא, גַּם לְאַחַר שֶׁלְבוֹ שֶׁל אַבָּא נָדָם. אוֹהֲבִים, יַעֲלֵ, יוֹרֵם וּמִיכָל הַמִּשְׁפָּחָה כּוֹלָה מִבְּקִשְׁתָּ לְהוֹדוֹת לְחִסְיָה זִילְפָּה וְלַעֲזָרָה אֶלְמַקְיִיס אֲנִשֵׁי הַסִּיעוּד שֶׁטִּיפְלוּ בְּאַבָּא בְּמִסִּירוֹת, וְהוּא בִּטַח בָּהֶם וְאַהֲבָה אוֹתָם. כְּמוֹ כֵּן אֲנוּ מוֹדִים מִקְרֵב לְבִי לְרִינָה גוֹטְמָן, לְצוּוֹת הַבְּרִיאוֹת וְלִכְלֵל חֲבֵרֵי הַקִּיבוּץ שֶׁתִּמְכּוּ בְּנוֹ וְעֲזָרוּ לָנוּ לְאוֹרֵךְ הַשָּׁנִים יַעֲלֵ מִיכָל וְיוֹרֵם

דברי הנכדים

לסבא אריה שלנו

בן 95, כמעט עיוור, כמעט חרש, וכמעט שלא מצליח ללכת. ולמרות זאת - כששמענו על מותך, התפלאנו מאוד. זכרנו היטב את האריה שהיית – אריה גבוה וחזק, עם רעמה מתפרעת וניבים מחודדים, אריה תאב דעת, שופע חיבה. אריה אוטוידקט, עם חיוך אירוני והערות דוקרניות, אריה שכל כך אוהב את משפחתו. תיארו לנו לעצמנו שגם הפעם תתאשפז לכמה ימים, תגרום לכולנו להחסיר פעימה – ותחזור במהרה, לביתך הקטן שבקומה השנייה – לפינה השקטה והמוגנת, לספה הכחולה המתכווננת, לכריות שצריכות להיות

מונחות בדיוק בזווית הנכונה, ובמיוחד – שתחזור ללביאה האהובה שלך, לסבתא רחל. אבל הפעם כנראה, החלטת שמספיק היה לך קשה להיות תלוי באחרים. כאבת כל כך את החושך שעטף אותך – החושך שאילץ אותך לוותר על הקריאה, לוותר על היכולת לראות את סבתא, את ילדיך, את נכדיך ואת ניניך הקטנים. לא פעם הבטנו משתאים בסבתא העמלה סביבך: מאיפה יש לה הכוחות? ואז, כמו תמיד, הגיעה התשובה: מספיק היה לראות מבט אחד שלה בך – אפילו אם היה זה מבט רוטן – מספיק היה לראות איך אתם מצליחים להצניק אחד את השני אחרי כמעט שבעים שנה ביחד, איך אתם רבים כמו ילדים קטנים ומיד מתפייסים, ולהבין – זאת אהבה. ככה נראית אהבה נוח בשלום סבא יקר. אנחנו אוהבים אותך מאוד

הנכדים

מוסיפה נעמי, בתה של מיכל

זיכרונות עם סבא בילדות שלי היית סבא תל אביבי. דירה קטנה ברחוב רופין עם מיטה, שולחן וסוכריות קפה ולימון מעוגלות. היית סבא שמספר סיפורים מסביב לשולחן וכולם נושאים אליך עיניים ומקשיבים. כשנרתי ואני היינו באים לבקר קיבלת את פנינו בחיבוק חזק חזק ומוחץ שנמשך כמה שניות קצת יותר ממה שרגילים. חיבוק כל כך אופייני לך, חיבוק של סבא אריה. היית משנן באוזנינו שירי ילדות ישנים. עדיין מתנגנות באוזני מילות ציפּה דְרִיפּה יִמְפּוּנִי עם ר' מתגלגלת. או משחק ה-בְּרִי בְּרֶה פוּט אָה בְּרֶה ומעבר לזיכרונות ולדמותך הסבאית והחמה שליוותה אותי, ככל שהתבגרתי נחשפתי לאומץ שבך, לאיש הרוח החכם שליכד את המשפחה. יחד אתה וסבתא יצרתם משפחה עם זיקה לאומנות ולתרבות. אני מרגישה שקיבלתי את המתנה הזו מכם, ומאושרת שהתמזל מזלי להיות נכדה לאדם כמוך. אין לי ספק שזרע היצירה שטמון בי הוא חלק משורש היצירה המשפחתי שאתה טיפחת. אני מאחלת לעצמי להמשיך ללכת בדרך שאתה הלכת עם אמת פנימית, יצירה וחום בלב.

שלך ילדה'לה נעמי

דברי אסיה מרגוליס

אריה, אריה, אריה

איש יפה, גבוה. אי שם באמצע שנות השבעים, פגש אותי אריה על שבילי קיבוץ "בית אלפא". אריה שמח מאוד על המורה הצעירה, עולה מברית המועצות, שלווח ממנו ספרים ברוסית ומסתכלת על הספרייה הגדולה של חוקר ספרות כמו על קודש הקודשים כאשר הייתי, אחרי יומיים, מחזירה לו את צרור הספרים שכבר הספקתי לקרוא, הוא היה שואל אותי: מה לך ולמתמטיקה? את צריכה ללמוד ספרות! אז הייתי מגלה לו שאת חלק מהספרים לא ממש קראתי – רק ליטפתי. "רק ליטפת?" הוא היה אומר. "נו, אז על אחת כמה וכמה את צריכה ללמוד ספרות

אריה, אריה, אריה !!! רחל ואריה אימצו אותי, כשהייתי בבית אלפא.
אריה אהרוני, סופר ומתרגם מאידיש בעל שם עולמי, הכניס אותי מהר מאד לסוגיות המחלוקת ביחס לתרגומי שלום עליכם. ואני ברצון סיפרתי לו שגדלתי בעיר של גויים רוסיים בה הינו משפחה יהודית יחידה. עד גיל 7-8 הורינו לא גילו לנו את השתייכותנו לעם הנבחר. כאשר אבא הביא הביתה את "טוביה החולב" ואת "מוטל בין פסי החזן" אמרתי לאבא : אני מכירה את האנשים האלה. הכרתי אותם כבר מקודם. אני חושבת שאני שומעת את הקולות שלהם – זה דומה ללהקת הברבורים שקוראת לי... אולי גם אני ברבור ! אריה, בתרגומי את שלום עליכם, קלט את נשימתו ונשמתו של הסופר העממי האידי כמו שאף אחד אחר לא קלט
יהיה זכרך ברוך, איש גדול ואהוב

אסיה מרגוליס